

<https://dl.kpt.sumdu.edu.ua/mod/book/view.php?id=8469>

4. Блауберг И. В., Юдин Э. Г. Становление и сущность системного подхода. Москва: Наука, 1973. 273 с.
5. Каган М. С. Человеческая деятельность. (Опыт системного анализа). Москва: Политиздат, 1974. 328 с.
6. Коджаспирова Г. М. Коджаспиров А. Ю. Словарь по педагогике. Москва, Ростов-н/Д., 2005. 448 с.
7. Система. Философский энциклопедический словарь /Редкол.: С. С. Аверинцев. Э. А. Араб-

Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. 2-е изд. Москва: Советская энциклопедия, 1089. С. 584-585.

8. Хатунцева С. М. Самовдосконалення як чинник розвитку професіоналізму майбутніх учителів. Педагогіка та психологія: зб. наук. пр. / за загальною редакцією академіка І. Ф. Прокопенка, проф. С. Т. Золотухіної. Харків, 2016. Вип. 54. С. 212–222.
9. Чернышов В. Н., Чернышов А. В. Теория систем и системный анализ: учеб. пособие. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. 96 с.

ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЙ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРОВАНОГО ВИВЧЕННЯ ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Овдійчук Л.

Університет Григорія Сковороди у Переяславі, докторант

APPLICATION OF CRITICAL THINKING STRATEGIES IN THE PROCESS OF INTEGRATED STUDY OF HISTORICAL AND LITERARY DISCIPLINES BY FUTURE TEACHERS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

Ovdiichuk L.

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Associate Professor

Анотація

У статті визначено основні стратегії критичного мислення під час інтегрованого вивчення історико-літературних курсів майбутніми вчителями української мови та літератури: «тонкі і товсті запитання», рефлексія, створення графічних систематизаторів, ведення бортового журналу. Авторка статті репрезентує власний досвід застосування наведених вище методів та прийомів навчання й позитивні результати формування критичного мислення студентів, які представлено у понятійних схемах.

Обумовлено можливості впровадження авторської методики у практику викладання історії української літератури у закладах вищої освіти на основі електронної медіатеки презентацій «Письменник як особистість» на Googl-диску та статей з цієї теми й обґрунтовано доцільність видання авторського посібника.

Abstract

The article determines the main strategies of critical thinking during the integrated study of historical and literary courses by future teachers of the Ukrainian language and literature: “thin and thick” questions, reflection, making graphic systematizers, log keeping. The author of the article represents her own experience of applying the above mentioned methods and techniques of teaching and the positive results of formation of students’ critical thinking, which are presented in the conceptual schemes.

The possibilities of introduction of the author's technique in to practice of teaching history of Ukrainian literature in higher educational institutions on the basis of electronic media library of presentations “The Writer as a Personality” on the Google-disk and articles on this topic are stipulated and the expediency of publishing the author's manual is substantiated.

Ключові слова. Майбутні вчителі української мови та літератури, інтегроване вивчення, історико-літературні дисципліни, мультимедійна презентація «Письменник як особистість», критичне читання, «тонкі і товсті» запитання, бортовий журнал, графічні систематизатори.

Keywords. Future teachers of Ukrainian language and literature, integrated study, historical and literary disciplines, multimedia presentation “The Writer as a Personality”, critical reading, “thin and thick” questions, log keeping, graphic systematizers.

Постановка проблеми. Освіта України нині перебуває в процесі якісних змін. Усі важливі реформи країн ЄС, які стосуються навчання, таким чином іншим чином торкаються українських закладів освіти, зокрема, вищої. Найперше це виявляється в оновленні освітніх програм, навчальних планів, у відповідних інституційних перетвореннях та успішному впровадженні інновацій. Значна увага в су-

часних ЗВО зосереджена на вдосконаленні професійної підготовки педагогічних працівників для закладів середньої освіти.

Кардинальні зміни у фаховій підготовці бакалаврів та магістрантів пов'язані із Законами України «Про вищу освіту» (2014), «Концептуальними засадами розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір» (2004),

«Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр.» (2012), Педагогічною Конституцією Європи (2013), галузевою Концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті, Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, створенням НАЗЯВО та галузевих експертних рад. Пріоритетним у підготовці педагогів є формування ключових, предметних та професійних компетентностей. В освітньо-професійній програмі спеціальності 014 Середня освіта (українська мова та література) серед загальних компетентностей є такі: (ЗК-2) «Здатність працювати в команді й автономно», (ЗК-3) «Здатність до пошуку інформації, її аналізу й критичного оцінювання», (ЗК-6) «Здатність до самовдосконалення та саморозвитку», серед фахових – «Здатність критично осмислювати нові художні тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу» та «Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту», а одним із ключових програмних результатів навчання визначено так: «Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань». [1] Такі компетентності і програмні результати навчання великою мірою можуть бути сформовані на засадах технології критичного мислення у процесі інтегрованого вивчення історико-літературних курсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як технологія навчання критичне мислення було апробовано в США та Канаді ще в середині минулого століття. Набутком української освіти ця технологія стала порівняно недавно. У психологічній, педагогічній, філософській науці критичне мислення репрезентовано дослідженнями Дж. Андерсона, Е. де Боно, Дж. Брунера, М. Вайнштейна, Д. Клустера, С. Мілнера, Д. Надлера і С. Кілі, М. Ліпмана, Ш. Хібіно, Р. Поля (Р. Пауля), Р. Солса, Р. Стернберга, Д. Халперн, Р. Дж. Штернберга. Саме поняття, його особливості, характеристики вчені тлумачать по-різному. Наприклад, Д. Клустер [2] дає характеристику критичному мисленню, акцентуючи на індивідуальній і соціальній природі, ролі інформації, формулюванні питань для з'ясування проблем. Одночасно він цитує інших учених, наприклад, Ралфа Х. Джонсона, що КМ – це «особливий вид розумової діяльності, який дозволяє людині сформулювати правильний умовивід щодо запропонованої точки зору чи моделі поведінки» або, за Р. Еннісом, це «прийняття обдуманих рішень про те, як треба чинити й у що вірити». Р. Поль акцентує на тому, що це «дисципліноване, самонаправлене, саморегульоване мислення, яке ілюструє досконалість мислення ...» [3] А М. Ліпман аргументовано доводить, що «критичне мислення є майстерним, відповідальним мисленням, яке сприяє доброму судженню, оскільки (а) ґрунтується на критеріях, (б) є таким, що самокоригується, та (в) є чутливим до контексту. [4]

Використавши основні теоретичні засади технології КМ, українські науковці адаптували її відповідно до потреб української освіти. С. Тягло розглядає цю технологію у контексті логіки й зауважує, що на бакалавраті доцільним є вивчення курсу логіки з елементами критичного мислення, у той час як магістрантам доцільно адресувати курс критичного мислення на основі логіки. С. Терно створив методику розвитку критичного мислення старшокласників у процесі вивчення історії, спираючись на досягнення американської когнітивної психології. О. Пометун започаткувала освітню платформу «Критичне мислення». Теоретичні й практичні аспекти впровадження технології у закладах вищої освіти репрезентували у своїх дослідженнях А. Авершин, Т. Воропай, В. Дороз, О. Коржуєв, О. Тягло, Т. Хачумян, М. Шеремет, Т. Яковенко.

Визначення не вирішених раніше аспектів загальної проблеми. Професійна підготовка майбутніх вчителів української мови та літератури була об'єктом дослідження Л. Базиль, М. Вовк, Н. Волошина, Н. Голуб, О. Горошкіна, А. Градовський, Г. Клочек, С. Жила, О. Ісаєва, О. Караман, С. Караман, О. Копусь, В. Коваль, О. Куцевол, Н. Побірченко, Н. Остапенко, Н. Романишина, О. Семенов, Т. Симоненко, А. Ситченко, І. Соколова, Б. Степанишин, Г. Токмань, Ф. Штейнбук та ін. Застосування інтеграційного підходу у професійній освіті бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова та література) предметом спеціального дослідження не було. Частково це багатоглядне явище розглядалося Н. Романишиною у контексті можливості інтеграції навчальних дисциплін на літературознавчій основі, О. Куцевол певною мірою розкрила аспект поєднання інноваційних форм і методів навчальної діяльності студентів з уже традиційними і достатньо апробованими формами і методами викладання у вищій школі (наприклад, інтегративна лекція (лекція удвох)). Л. Базиль обумовила формування літературознавчої компетентності майбутніх словесників шляхом інтеграції історико-літературних курсів. В окремих статтях (В. Вітюк, О. Семенов) розкрито застосування методів та прийомів розвитку критичного мислення у процесі вивчення лінгвістичних дисциплін чи окремих розділів. Предметом дослідження проблема формування критичного мислення бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова та література) у процесі інтегрованого вивчення літературознавчих дисциплін ще не була.

Метою статті є визначення й обґрунтування особливостей застосування стратегій критичного мислення під час інтегрованого вивчення історико-літературних курсів майбутніми вчителями української мови та літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. У навчальних планах підготовки здобувачів вищої освіти: освітня кваліфікація бакалавр середньої освіти (українська мова і література), – літературознавчі дисципліни належать до циклу професійно спрямованих. Історико-літературні курси («Історія української літератури», «Історія зарубіжної літе-

ратури») викладаються упродовж восьми семестрів, тому відіграють важливу роль у фаховій підготовці майбутніх учителів української мови та літератури. Тому способи та засоби викладання мають бути сучасними, науково виваженими, різноманітними й ефективними. Інтегроване вивчення історії літератури (української чи зарубіжної) передбачає міждисциплінарний підхід, поєднання різних форм занять (аудиторних та позааудиторних), традиційних та інноваційних технологій викладання.

Міждисциплінарна інтеграція відбувається у межах предметів професійного циклу, і це відображено в освітній професійній програмі. Програмні результати навчання з дисциплін «Вступ до літературознавства», «Теорія літератури» та «Історії української літератури», «Історія зарубіжної літератури» можна звести до спільного знаменника, оскільки вони передбачають сформовані «вміння у студентів застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури» (Освітня професійна програма, 2018). [1] Відповідно передбачені зв'язки літературознавчих курсів з нормативними предметами з циклу загальної підготовки: «Філософія», «Історія і культура України», «Педагогіка», «Психологія». Цей вид інтеграції можливий під час вивчення окремих тем.

«Інтеграція покликана заповнити незнання на стику диференційовано засвоєних знань, встановити природно існуючі зв'язки. Водночас інтеграція не повинна замінити навчання класичним навчальним предметам, вона повинна об'єднати знання в одну систему» (5, с. 181).

Реалізація такого завдання можлива тоді, коли викладач обирає відповідні технології навчання. На сучасному етапі надзвичайно важливим є аспект інтеграції у системі викладання та учіння у взаємозв'язку та взаємодії суб'єктів цього процесу – це поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання, застосування інноваційних технологій.

У процесі викладання історико-літературних застосування технології критичного мислення є необхідністю, оскільки в результаті у студентів формуються і загальні, і предметні компетентності, про що йшлося вище.

Історико-літературні курси передбачають вивчення програмового матеріалу різних видів: етапи розвитку літератури, основні тенденції, стильові особливості; життєвий і творчий шлях письменників. Опрацювання інформації відбувається через тексти: художні, наукові (літературознавчі, критичні), мемуарні, епістолярні. Важливо, які засоби, методи, прийоми обирає викладач для реалізації мети та завдань з вивчення дисципліни із арсеналу стратегій критичного мислення.

З досвіду роботи як викладача автор статті пропонує низку таких методів та прийомів: «тонкі і товсті запитання», рефлексія, створення графічних

систематизаторів, ведення бортового журналу, а також методи проблемного навчання: дослідницький, евристичний, діалогічний. Опрацювання текстів лекції доречно здійснювати через ведення бортового журналу, у якому студенти нотують, окрім теми, плану, літератури, тез, власні цілі, формулюють самозапитання (для самоперевірки); запитання, адресовані одногрупникам, викладачеві, письмово виконують поставлені викладачем завдання, з'ясовують проблемні питання тощо. Після викладу одного пункту плану студенти адресують запитання аудиторії (в парах, у групах, фронтально), викладачеві, зачитують свої зауваги, думки, рефлексії. Поступово до завершального етапу розв'язується й проблемне питання, якщо таке було поставлено. Наприклад, тему «Життєвий і творчий шлях Павла Грабовського», було опрацьовано на основі авторської мультимедійної презентації «Павло Грабовський як особистість» [] та авторської передмови «Під небом дальньої чужини ...» до перевидання книги «Пролісок» [7] На одне із проблемних питань «Чи залежить доля людини від характеру, вдачі, освіти, світогляду, оточення?» у бортових журналах з'явилися такі нотатки: «Сам Грабовський у листі написав, що він був химерної вдачі й хотів піти на муки спочатку за Христа, а потім – за народ», «Грабовський не мав вищої освіти, але займався самоосвітою, самовдосконалювався, перебував в оточенні високоосвічених людей, а за натурою був дуже вразливий і ненавидів несправедливість. Напевно, це і визначило його долю».

Мультимедійна презентація «Павло Грабовський як особистість» створена на основі першоджерельних матеріалів: спогадів про поета, документів, листів Павла Грабовського до друзів, до офіційних осіб, установ; і репрезентує чинники, які розкривають його як особистість: родовід, освіту, сферу діяльності, характер і вдачу, захоплення, обдарування, світогляд, а також оточення. На основі критичного читання та осмислення цих матеріалів студенти створюють власний літературно-психологічний портрет письменника й висловлюють особистісне ставлення до нього як людини, як індивідуальності, що залишила значний слід у культурній пам'яті нащадків.

Для прикладу, на основі уривка зі спогадів студенти мають зробити висновок про риси вдачі, рівень освіченості та обдарування Павла Грабовського

Зі спогадів М. Н. Накорякова «Павло Арсенович Грабовський у Тобольську»: «Життя було тяжким. Та Павло Арсенович все-таки переборював його».

Він вважав за краще працювати з маловстигаючими підлітками і при цьому виявив таку педагогічну майстерність, так швидко «підтягав» своїх учнів, що дуже швидко придбав репутацію кращого репетитора. Йому почали платити більше, іноді навіть привозили і відвозили. Йому потрібно було вже менше уроків, він ділився уроками з тими, що терпіли нужду, з нами.

Я пригадую одну комічну історію. Молодий купець Новицький, вирішивши швидко засвоїти всі

науки, вмовив Павла Арсеновича взятись його вчити сократівським методом: вести бесіди з різних питань під час чаювання протягом 2-3 годин через день. Було обіцяно возити Грабовського туди й назад. Оплата – 20 крб. на місяць.

Потім Павло Арсенович якось у роздумі говорив:

– Спочатку це було навіть цікаво і, очевидно, корисно для учня, але згодом він набрид учителеві настирливим пригощанням під час чаювання, особливо подарунками – всякою солониною та ікрою, яку посилав з кучером як «презент» ... під всяким приводом.

– Не витерпів, odmовився, – так закінчилася історія з уроком для дорослих і моє легке життя, завершив свою розповідь Павло Арсенович, добродушно усміхаючись. ...

В цілому Павло Арсенович жив на рівні інтелегентної вбогості, економив кожну копійку, а в той же час нерідко надсилав то одному, то іншому товаришеві, що мучились у далекому засланні і не мали змоги заробити». [8, с.214-215]

На основі цього уривка у студентів формуються навички критичного читання. Р. Поль відносить критичне читання до основних когнітивних стратегій – макроздібностей. Таке читання передбачає використання «мікронавичок», тобто елементарних навичок критичного мислення: пошук у тексті концептів, ідей, доказів, обґрунтувань, підтекстів і наслідків, інших структурних особливостей тексту, щоб інтерпретувати й оцінити прочитане правильно й безпристрасно». [3, с. 40].

Основні концепти у тексті – це Павло Грабовський на засланні, переборення матеріальної скрути, репетиторство, педагогічна майстерність, дорослий учень – купець Новицький, сократівський метод, легке життя, відмова, інтелегентна вбогість, економія, допомога іншим. На основі цього ланцюжка ключових слів, студенти визначили характерні риси, обдарування, сферу діяльності, рівень освіти письменника. Отже, Павло Грабовський мав відмінні знання з основних предметів гімназійного рівня, неабиякі педагогічні здібності, успішно заробляв на прожиття репетиторством, був співчутливою й доброю людиною, допомагав іншим у скруті, хоча сам жив дуже скромно. Поняття честі порядності важили для нього багато: коли його дорослий учень надто багато дозволяв собі презентів для вчителя, скромний і шляхетний Грабовський з почуття власної гідності odmовився від такого легкого хліба.

Проникнення у такі глибини життя письменника можливе лише завдяки такому критичному читанню, бо це «активний, інтелектуально напружений процес, в ході якого читач бере участь у внутрішньому діалозі з автором» [3, с. 40].

У процесі перегляду презентації викладач формулює «тонкі і товсті запитання», наприклад, «Чи визначила і як визначила освіта фахові зацікавлення Павла Грабовського», «Які риси характеру обумовили спосіб життя поета?», «Як освіта вплинула на естетичні смаки та уподобання письменника?», «У чому ви вбачаєте взаємозалежність між

характером письменника та його уподобаннями?», «Які риси характеру Грабовського допомагали у творчості, а які – перешкождали?», «Доведіть на основі уривків з епістолярію та мемуарів, що світогляд Грабовського – це не тільки продукт суспільно-політичних обставин, а його вдачі та характеру».

Вивчення цієї теми викладено в авторській статті «Павло Грабовський як особистість: до питання вивчення біографії письменника у загальноосвітній школі та ВНЗ за першоджерелами на основі критичного мислення». [9]

Узагальнювальне завдання студенти виконують у вигляді графічного систематизатора. За Д. Халперн, це «просторові побудови, які вимагають від тих, хто вивчає, ретельного виявлення глибинної структури виучуваного матеріалу». [10]

Ці графічні зображення можуть мати лінійні, ієрархічні, причинно-наслідкові типи зв'язків між об'єктами, які сприяють групуванню матеріалу. До різновидів належать таблиці, кластери, мережі, інтелект-карти тощо. Вони унаочнюють розумові процеси, задіяні під час опрацювання теми.

Завдання студенти виконують вдома, оскільки воно вимагає концентрації уваги, часу та можливості перегляду мультимедійної презентації, прочитання додаткових матеріалів. Ілюстрацією виконання цього завдання може слугувати «Літературно-психологічний портрет Павла Грабовського», створений у вигляді мережі з ієрархічними та причинно-наслідковими зв'язками. Хоча створені понятійні схеми відрізнялися змістом, обсягом матеріалу, але спільне було те, що студенти визначили ключі грані особистості митця: вразливість «химерність» вдачі, делікатність, саможертвність, принциповість; вказали на різноманітність його діяльності на засланні, на шляхетність натури, що виявилася в любові до музики, пісні, театру. Окремі студенти виокремили майстерну гру в шахи, талант публіциста, світоглядну позицію справжнього українця, його європейські орієнтири. Усе це виявило неординарність цієї людини і засвідчило значний особистісний внесок Павла Арсеновича у поступ українців до цивілізованого світу, до руйнування комплексу малоросійства.

Важливим у процесі такого навчання є особистісно зорієнтований підхід, який дозволяє виявити різні точки зору на особистість митця і його творчість. Хоча усі слухачі сприймають однакову інформацію, проте кожен виокремлює особистісно значуще, акцентує на тому, що йому важливе відповідно до його світогляду, характеру, захопленя. Крім того, кожен відчуває на собі вплив індивідуальності письменника, життя і творчість якого вивчається через першоджерела.

Висновки та пропозиції. Запропонована методика застосування стратегій критичного мислення у процесі вивчення історико-літературних курсів, зокрема мемуарної та епістолярної спадщини письменників (на прикладі документів, спогадів, листів Павла Грабовського), засвідчила її результативність і можливості впровадження у навчальний процес ЗВО, які здійснюють підготовку

бакалаврів за спеціальністю 014 Середня освіта (українська мова та література). Оскільки автор статті має досить значну електронну медіатеку презентацій «Письменник як особистість» на Googl-диску та статті з цієї теми, доречним є видання авторського посібника «Письменник як особистість. Першоджерела в контексті стратегій критичного мислення», який буде методичною опорою викладачам ЗВО під час вивчення монографічних тем з історико-літературних курсів.

Список літератури

1. Освітня професійна програма 014 Середня освіта (Українська мова та література). 2016, 2018. URL: <http://www.megu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/OPP-2016-2018-uml.pdf> (дата звернення: 08.09.2020).
2. Клустер Дж. Что такое критическое мышление? URL: <https://rus.1sept.ru/article.php?ID=200202902> (дата звернення: 28.08.2020).
3. Поль Р.У. Критическое мышление: Что необходимо каждому для выживания в быстро меняющемся мире. URL: <https://evolkov.net/critic.think/Paul.R/index.html> (дата звернення: 29.08.2020).
4. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення? URL:

<http://ru.osvita.ua/school/method/technol/999/> (дата звернення: 27.08.2020).

5. Нічишина В. В. Про науково-теоретичні задачі підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів на основі інтегративного підходу. Наукові записки. Сер. Пед. Науки. Кіровоград, 2014. №134. С.178 – 182.
6. Овдійчук Л. Павло Грабовський як особистість. Мультимедійна презентація. URL: <https://drive.google.com/file/d/1RWzzbyI1EVBUOXiM4WkOIE2155HH6ZQc/view?usp=sharing>
7. Овдійчук Л. «Під небом дальньої чужини ...» П// Грабовський П. Пролісок. Рівне: Дятлик М., 2017. С. 146-156.
8. Павло Грабовський у документах, спогадах і дослідженнях. Упоряд., вступ. стаття та примітки О. І. Кисельова та В. М. Поважної. Київ: Дніпро, 1965. 416 с.
9. Овдійчук Л. Грабовський як особистість: до питання вивчення біографії письменника у загальноосвітній школі та ВНЗ за першоджерелами на основі критичного мислення // Українська мова та література у школі. 2017. №6. С.45-52.
10. Халперн Д. Психология критического мышления. Петербург: Питер. 2000. 512 с. URL: https://royallib.com/book/halpern_dayana/psihologiya_kriticheskogo_mishleniya.html (дата звернення: 30.08.2020)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ ТХЕКВОНДИСТІВ-КАДЕТІВ

Стрельчук С.Г.

Аспірант

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

THE EFFECTIVENESS OF THE PROGRAM TO IMPROVE THE TECHNICAL AND TACTICAL ACTIONS OF TAEKWONDO CADETS

Strelchuk S.

Graduate student

Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports

Анотація

В статті мова йдеться про дослідження ефективності програми вдосконалення техніко-тактичних дій тхеквондистів-кадетів. Аналіз показників загальної фізичної підготовленості тхеквондистів кадетів засвідчив переважний приріст показників в експериментальній групі. Аналіз даних спеціальної фізичної підготовленості тхеквондистів кадетів після експерименту показав, що в обох групах є приріст результатів. Однак, в експериментальній групі цей приріст достовірний за більшістю показників і значно більший ($p < 0,05 - 0,01$) ніж в контрольній. Аналіз показників техніко-тактичних дій тхеквондистів засвідчив статистично достовірну перевагу спортсменів експериментальної групи ($p < 0,01, p < 0,05$) у порівнянні з контрольною.

Abstract

The article deals with the study of the effectiveness of the program to improve the technical and tactical actions of taekwondo cadets. Analysis of the indicators of general physical fitness of cadet taekwondo athletes showed a predominant increase in performance in the experimental group. Analysis of data on the special physical fitness of cadet taekwondo fighters after the experiment showed that in both groups there is an increase in results. However, in the experimental group, this increase is significant for most indicators and much larger ($p < 0.05 - 0.01$) than in the control. Analysis of indicators of technical and tactical actions of taekwondo athletes showed a statistically significant advantage of athletes in the experimental group ($p < 0.01, p < 0.05$) compared with the control.

Ключові слова: експериментальна група, контрольна група, приріст показників, техніко-тактичні дії, фізическая подготовка.